سال دهم، شماره ۳۸، تابستان ۱۴۰۱، صفحات ۶۵–۳۹

پیامدهای ناشی از تحریم بر صنعت بیمه

اسماء حمزه
استادیار پژوهشکده بیمه، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
hamze2006@yahoo.com
نسرین حضارمقدم
استادیار پژوهشکده بیمه، تهران، ایران
hozarmoghadam@irc.ac.ir
میترا قنبرزاده
استادیار پژوهشکده بیمه، تهران، ایران
ghanbarzadeh@irc.ac.ir

تحریم‌های اقتصادی در سال‌های اخیر از جنبه‌های مستقیم و غیرمستقیم صنعت بیمه کشور را تحت تأثیر قرار داده است. درواقع، در بخش آثار مستقیم می‌توان به اعمال محدودیت بر واگذاری ریسک به شرکت‌های بیمه اتکایی خارجی و اعمال محدودیت در ارتباط با شرکت‌های بیمه خارجی اشاره کرد و در بخش آثار غیرمستقیم، تأثیرپذیری متغیرهای کلان اقتصادی از تحریم و اثرگذاری این متغیرها بر صنعت بیمه مورد توجه قرار می‌گیرد. لذا شناسایی دقیق کانال‌های تأثیرگذاری تحریم بر صنعت بیمه به منظور لحاظ راهکارهای مناسب در جهت کاهش این تأثیرات اهمیت فراوانی پیدا می‌کند. بر این اساس، در این مقاله با استفاده از روش تحقیق توصیفی و اکتشافی و مطالعه کتابخانه‌ای در ابتدا آثار تحریم بر صنعت بیمه مورد بررسی قرار گرفتند و ضمن تجزیه‌وتحلیل اطلاعات حاصله و ارائه استراتژی و راهبرد به جهت مدیریت ریسک تحریم، نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای تحریم در صنعت بیمه مورد شناسایی قرار گرفتند. همچنین به منظور ارزیابی میزان اهمیت چالش‌های صنعت بیمه در مواجهه با تحریم‌های اقتصادی، با استفاده از مطالعه میدانی و ابزار پرسشنامه نتایج مورد تحلیل قرار گرفتند و بر اساس نتایج احصا شده در دو بخش تحقیق، پیشنهادهایی برای صنعت بیمه کشور برای مدیریت ریسک تحریم مانند تغییر قوانین و مقررات صنعت بیمه با توجه به تحریم‌ها، افزایش سرمایه شرکت‌های بیمه‌ای جهت بیمه‌گری، انتشار اوراق بهادار بیمه برای ورود بیمه به صنایع بزرگی مانند نفت و پتروشیمی و گسترش طیف پوشش‌های کلوپ‌های ایران ارائه گردید.

طبقه‌بندی JEL: G22, F51, G32
واژگان کلیدی: صنعت بیمه، تحریم، آثار مستقیم، آثار غیرمستقیم.

* تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۰۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۵/۱۵

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

۱. مقدمه

پیشرفت بیمه با توسعه اقتصادی کشور مقارن است. توسعه بیمه به بهبود وضع معیشت افراد کشور و حفظ ثروت ملی و تشکیل پس‌اندازهای بزرگ کمک می‌کند. هنگامی که اقتصاد یک کشور متکی به بیمه و تأمین ناشی از آن نباشد، اقتصاد در معرض تهدیدات و خطرهای بی‌شماری خواهد بود. شرایط حاکم بر اقتصاد ایران و بالا بودن ریسک آن، مانع از فعالیت عادی مؤسسات بیمه کشور در کنار فعالیت‌های اقتصادی خواهد شد. اصولاً شرکت‌های بیمه از متغیرهای مختلفی مانند متغیرهای جمعیتی، بازار کار، متغیرهای کلان اقتصادی، بودجه دولت، بازارهای مالی (سرمایه، پول، ایجاد اطمینان) و غیره اثر می‌پذیرند و به‌طور متقابل بر آن‌ها اثر می‌گذارند. تحریم صنعت بیمه بر محوریت حمله بر عناصر توانمندساز ارتباط ایران با سایر کشورها تمرکز می‌کند و از اجزای مبارزه فشار مالی است (پژوهشکده بیمه، ۱۳۹۷ الف).

با توجه به قرار داشتن در شرایط تحریم‌ها و اینکه روزبه‌روز بر شدت و حیطه آن افزوده می‌گردد، خصوصاً بعد از خروج آمریکا از برجام و بازگشت مجدد تحریم‌ها، بررسی و ارزیابی همه‌جانبه تحریم و اثرات آن بر صنعت بیمه، آسیب‌شناسی و به‌کارگیری یافته‌های تحقیق در راستای کاهش اثرات آن می‌تواند کمک شایانی را جهت بهبود و افزایش عملکرد بخش‌های مختلف داشته باشد. اثرات تحریم بر صنعت بیمه، موضوعی است که به جهت چالش‌های آن نیاز به بررسی و تحقیق دقیق دارد. در این راستا پژوهش حاضر با هدف بررسی و طبقه‌بندی آثار تحریم‌ها بر صنعت بیمه کشور، بررسی تجربیات و اقدامات انجام‌شده در سایر کشورها در خصوص تحریم و ارائه راهکارهای عملی برای مدیریت تحریم در صنعت بیمه انجام شد.

۲. مبانی نظری

تحریم عبارت است از عمل هماهنگ به‌وسیله گروهی که متضمن امتناع از داشتن روابط تجاری یا هرگونه رابطه‌ای با شخص یا گروه دیگر، با هدف مجازات یا جبران زیان‌ها باشد. تحریم اقتصادی که از پراستفاده‌ترین نوع تحریم‌ها است نیز عبارت است از موضع‌گیری‌هایی که تعدادی

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

از کشورها با اهداف ایجاد محدودیت در تجارت و رابطه رسمی با کشوری که از نظر آن‌ها، قوانین بین‌المللی را نادیده می‌گیرد اتخاذ می‌شود. در واقع، تحریم‌ها شامل هر عمل منفی یا پاسخ به عمل یا کنش در چارچوب اهداف تحریم است. تحریم در حوزه سیاسی و اجتماعی در دو مفهوم زیر ممکن است به کار رود (یوسفی رامندی، ۱۳۹۶):

الف) تحریم یا بایکوت[i] در علوم سیاسی، فعالیتی اعتراضی به شکل خودداری از انجام یک کار است.

ب) تحریم، نوعی جریمه که با هدف واداشتن تحریم‌شونده به اطاعت از قانون صورت می‌گیرد، مانند تحریم‌ها علیه کشورهای مختلف.

شناسایی دقیق گستره و نحوه اعمال تحریم‌ها، آگاهی از چگونگی شکل‌گیری تحریم‌ها و شناخت اهداف طراحان آن ازجمله مهم‌ترین عوامل در مدیریت و مقابله با تحریم‌ها است. بررسی‌های انجام‌شده حاکی از آن است که اتاق‌های فکر، مؤسسات و کمیته‌های متعددی در آمریکا وجود دارد که بر تحریم ایران تمرکز داشته و علاوه بر بررسی نحوه اثرگذاری تحریم‌ها، تحولات، تحرکات و اقدامات ایران را به شکل موشکافانه‌ای مدنظر داشته و با تحلیل رویدادهای مختلف جهانی، به تولید دانش، ایده‌پردازی و تغذیه فکری حامیان تحریم ایران مبادرت می‌نمایند. همچنین بررسی اجمالی تاریخ تحریم‌های اقتصادی در جهان نشان‌دهنده آن است که دولت آمریکا همواره بزرگ‌ترین سهم را در کاربرد سیاست تحریم اقتصادی داشته و در مجموع، دوسوم تحریم‌های اقتصادی جهان را اعمال کرده است (طغیانی و درخشان، ۱۳۹۳). جریان‌شناسی و ریشه‌یابی تحریم‌های علیه ایران، بیانگر این نکته است که در طراحی سیاست‌های تحریمی آمریکا علیه ایران بین چهار بازیگر اتاق‌های فکر، لابی‌های اسرائیل، رسانه‌های جمعی و معماران تحریم[ii] ایران در دولت و کنگره آمریکا نوعی هم‌سویی فکری رویه‌ای و ارتباط متقابل وجود دارد. به‌گونه‌ای که اتاق‌های فکر با مفهوم‌سازی و سناریوپردازی کار ویژه توجیه افکار عمومی و معماران تحریم نقش پیاده‌سازی و عملیاتی ساختن تحریم‌ها را بر عهده دارند. اتاق‌های فکر در آمریکا بازوی پژوهشی قانون‌گذاران این کشور در تصمیم‌سازی هستند و با کمیسیون‌های کنگره

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

ارتباط دائمی دارند. رصد سیاست‌های آمریکا در ایران به‌خوبی نشان می‌دهد که تغذیه فکری رویکرد سیاست خارجی آمریکا در قبال ایران از تحریم‌ها گرفته تا مذاکره همه و همه به‌نوعی از اتاق‌های فکر آمریکا نشأت می‌گیرد و اتاق‌های فکر در جهت‌دهی به دولتمردان آمریکا در تصمیم‌سازی سیاست خارجی و اعمال تحریم‌ها در قبال ایران بسیار تأثیرگذار هستند (امام‌جمعه‌زاده و بابایی، ۱۳۹۴).

اهداف ظاهری تحریم‌های اعمال‌شده علیه ایران عبارتند از: جلوگیری از نقض حقوق بشر، مبارزه با تروریسم بین‌المللی، منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای، حمایت از حقوق کارگران، حفظ محیط زیست، جلوگیری از گسترش مناقشات و جنگ‌های داخلی (طغیانی و درخشان، ۱۳۹۳). همچنین تحریم‌های جامع اقتصادی وضع‌شده از سوی سازمان ملل متحد و اتحادیه اروپا علیه ایران، صنایع کشتیرانی، بیمه، بانکداری، خودرو، نفت، گاز، پتروشیمی و سایر صنایع مرتبط با حوزه‌های انرژی و بسیاری از صنایع مادر و زیرساختی و به مفهوم گسترده‌تر کلیه افراد و شرکت‌های مرتبط با صنایع مذکور را هدف قرار داده‌اند. تحریم‌های مذکور که به همراه تحریم سیستم بانکی و صنعت بیمه، در راستای جلوگیری از انجام هرگونه نقل‌وانتقال منابع مالی و ارزی و تأمین پوشش بیمه‌ای صاحبان سرمایه صورت پذیرفته‌اند، علاوه بر تحمیل هزینه‌های سنگین بر کشور، منجر به خروج بیمه‌گران مطرح بین‌المللی به‌خصوص بیمه‌گران اروپایی و آمریکایی (سندیکای لویدز[iii]، مونیخ‌ری[iv]، آلیانز[v] و ...) از بازار بیمه ایران و خودداری از ارائه هرگونه پوشش بیمه‌ای به‌خصوص پوشش بدنه، تجهیزات و ماشین‌آلات کشتی‌ها و تانکرهای نفت‌کش، پوشش محموله و مسئولیت کشتی‌ها نظیر کلوپ[vi] پی‌اندآی به خطوط کشتیرانی و ارائه پوشش اتکایی به ریسک‌های صنایع مختلف، پوشش اتکایی درمان مسافرتی و ریسک‌های حوادث فاجعه‌آمیز به شرکت‌های بیمه ایرانی شده است (فرحی، ۱۳۹۷).

در این قسمت کوشش می‌شود تا با نگاه به تحریم‌های وضع‌شده علیه سایر کشورها، آثار این تحریم‌ها و اقدامات انجام‌شده توسط آن کشورها در مقابله با آن‌ها تبیین شود. جدول (۱)، به ارائه تحریم‌های اعمال‌شده بر کشورهای مختلف می‌پردازد.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

جدول ۱. تحریم‌های اعمال‌شده بر سایر کشورهای جهان

کشور	تحریم‌های اعمال‌شده	آثار/اقدامات
ونزوئلا	▪ اعمال تحریم‌هایی علیه شرکت‌های خدمات نفتی و محدود کردن پوشش بیمه‌ای برای حمل‌ونقل نفت توسط ایالات متحده جهت اعمال فشار بر رئیس‌جمهور آن ▪ اعمال تحریم بر محدود کردن پوشش بیمه‌ای برای حمل‌ونقل نفت و در نتیجه محدود شدن صادرات نفت ▪ اعمال تحریم‌هایی مربوط به تسویه‌حساب تراکنش‌های دلاری متعلق به این کشور در آمریکا و همچنین تحریم مؤسسات مالی آمریکایی برای کارپردازی افراد و شرکت‌های ونزوئلایی	▪ بیشترین نرخ تورم در جهان ▪ رشد منفی تولید ناخالص داخلی ▪ بهره گرفتن دولت ونزوئلا از ارزهای دیجیتال در مقابل تحریم‌های بانکی
لیبی	▪ آغاز تحریم و ممنوعیت فروش تجهیزات نظامی به این کشور توسط ایالات‌متحده در سال ۱۹۷۸ ▪ تشدید تحریم واردات نفت از لیبی به خاک آمریکا و جلوگیری از صادرات تجهیزات آمریکایی موردنیاز بخش انرژی لیبی به این کشور توسط آمریکا در سال ۱۹۸۲ ▪ توقیف دارایی، ممنوعیت معامله ▪ محدود کردن صادرات و عرضه برخی محصولات با تکنولوژی بالا و حساس به لیبی ▪ ممنوعیت صادرات یا عرضه اسلحه و مواد مربوطه به لیبی ▪ ممنوعیت خرید، تهیه، حمل و صادرات نفت خام از لیبی و معاملات و فعالیت‌های مرتبط با آن ازجمله حمل‌ونقل و بیمه نفت خام[vii]	▪ کاهش رشد تولید ناخالص داخلی ▪ تضعیف پول ملی لیبی و در نتیجه افزایش شدید قیمت‌ها و شکل‌گیری نرخ تورم بسیار بالا ▪ افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل به‌ویژه کالاها و مواد غذایی به دلیل ممنوعیت‌های سفر و پرواز

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

ادامه جدول ۱. تحریم‌های اعمال‌شده بر سایر کشورهای جهان

کشور	تحریم‌های اعمال‌شده	آثار/اقدامات
		▪ کاهش صادرات و تولید نفت در سوریه به دلیل تحریم‌های نفتی
		▪ کاهش تولید نفت در سوریه با توجه به موانع ایجادشده بر سر راه صادرات نفت
	▪ آغاز تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا علیه سوریه به بهانه حمایت این کشور از تروریسم در سال ۱۹۸۶	▪ کاهش تجارت با توجه به ممنوعیت پوشش بیمه در بخش نفت
	▪ ممنوعیت پوشش بیمه‌ای برای	
	▪ الف- دولت سوریه، حکومت سوریه و سازمان‌ها و شرکت‌های آن	▪ خارج شدن عمده اپراتورهای نفتی بین‌المللی از سوریه
سوریه	▪ ب- اشخاص حقوقی و حقیقی که به نمایندگی از اشخاص قانونی یا مؤسسات و سازمان های مربوطه فعالیت می‌کنند	▪ از بین رفتن توانایی دولت برای انجام معاملات بین‌المللی و بنابراین دستیابی به درآمدهای نفتی و ارز خارجی
	▪ ممنوعیت پوشش بیمه برای صنعت نفت و پتروشیمی	
	▪ ممنوعیت بیمه یا بیمه اتکایی برای عرضه، انتقال یا صادرات کالاهای گوناگون، برای سرکوب‌های داخلی، ساخت نیروگاه‌های جدید یا برای واردات کالاهای نظامی	▪ افزایش هزینه‌های معامله و تعمیق قاچاق در پی افزایش فعالیت‌های اقتصادی از کانال‌های غیررسمی و در نتیجه افزایش تورم
		▪ کاهش اعتماد بین‌المللی به ارز سوریه و کاهش ارزش پول ملی
		▪ افزایش هزینه‌های تولید و ناتوانی در تولید محصولات مورد نیاز

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

ادامه جدول ۱. تحریم‌های اعمال‌شده بر سایر کشورهای جهان

کشور	تحریم‌های اعمال‌شده	آثار/اقدامات
روسیه	▪ بلوکه کردن دارایی ها و ممنوعیت خروج برخی از اتباع خاص روسی ▪ محدودیت‌های سرمایه‌گذاری در شرکت‌های بزرگ فعال در حوزه انرژی روسیه و ایجاد محدودیت برای ورود سرمایه به بانک‌های بزرگ روسی ▪ قطع دسترسی بانک‌های دولتی روسیه به بازارهای مالی اروپا و آمریکا و بلوکه شدن دارایی این بانک‌ها در کشورهای غربی[viii] ▪ منع شرکت‌های غربی از سرمایه‌گذاری در بخش نفت روسیه و محروم شدن شرکت‌های نفتی بزرگ روسی از تأمین مالی اروپایی و آمریکایی[ix] ▪ ممنوعیت تنها صادرات بخشی از تجهیزات و تکنولوژی‌هایی را که در اکتشافات و استخراج منابع نفتی جدید و خاص کاربرد دارند ▪ تحریم های حوزه علم و فناوری صرفاً محدود به موضوعات نظامی و ممنوعیت صادرات تجهیزات و تکنولوژی‌های نظامی و با مصارف دوگانه	▪ کاهش وابستگی به دلار و یورو در تجارت خارجی با جایگزینی ارزهای محلی و اجرای پیمان پولی دوجانبه ▪ اقدام جهت ضربه زدن به منافع کشورهای تحریم‌کننده با تحریم واردات از آن‌ها ▪ تغییر مقصد صادراتی انرژی روسیه از اروپا به آسیا ▪ بازنگری در بودجه سالانه دولت با توجه به شرایط تحریم ▪ گسترش روابط با کشورهای غیراروپایی پس از تحریم‌ها ▪ رونمایی از طرح مقابله با بحران اقتصادی ▪ وضع معافیت‌های مالیاتی برای جلوگیری از خروج سرمایه ▪ تبدیل ذخایر دلاری به طلا توسط بانک مرکزی روسیه ▪ اصلاح نظام پرداخت بانکی داخلی و استقلال از سوئیفت ▪ تدوین طرح مقابله با بحران اقتصادی و حمایت از بنگاه‌های آسیب‌دیده ▪ تهدید به ممنوعیت استفاده از حریم هوایی و ممنوعیت واردات اتومبیل و منسوجات علیه اروپا

مأخذ: نتایج تحقیق بر اساس اسپتالنیک[x] و همکاران (۲۰۱۸)، معاونت اقتصادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران (۱۳۹۷)، سایت تریدینگ ایکانامیکس، کلوپ آمریکا[xi] (۲۰۱۶)، جتس[xii] و بوریکو[xiii] (۲۰۱۵)، روحانی و نمازی (۱۳۹۶)، گیوملی[xiv] و ایوان[xv] (۲۰۱۳)، مرکز پژوهش‌های مجلس (۱۳۹۴).

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

صاحب‌نظران با رویکردهای گوناگونی از جمله قلمرو جغرافیایی، موضوعی، مخاطبان تحریم و غیره، انواع تحریم‌ها را دسته‌بندی کرده‌اند که برخی از آن‌ها در جدول (۲) ذکر شده است:

جدول ۲. دسته‌بندی تحریم‌ها

نوع دسته‌بندی	شرح
از دیدگاه داخلی و بین‌المللی	▪ شامل تحریم‌های خصوصی (ملی)، تحریم دولت‌ها علیه یکدیگر و تحریم‌های جمعی ▪ تقسیم تحریم‌ها از منظر حوزه‌های مختلف: تحریم بازرگانی، مالی و بانکی، سرمایه گذاری، آموزشی، انتقال دانش، سیاسی، نظامی، ورزشی، فرهنگی و افراد
تعداد شرکت‌کنندگان و بر پایه تصویب‌کننده و اجراکننده آن	▪ طبقه‌بندی تحریم‌ها به سه نوع یک‌جانبه، چندجانبه و جامع (فراگیر) ○ تحریم یک‌جانبه: اعمال تحریم یک کشور توسط کشور دیگر ○ تحریم چندجانبه: اعمال تحریم از سوی چند کشور علیه کشور هدف ○ تحریم جامع: درگیری تمام کشورها در تحریم
مخاطبان تحریم	▪ تقسیم تحریم‌ها به دو دسته تحریم‌های اولیه و ثانویه[xvi] ○ تحریم اولیه: امتناع کشوری از برقراری تجارت یا تبادل خدمات یا سایر روابط اقتصادی و اجتماعی با کشور دیگر ○ تحریم ثانویه: امتناع کشوری از برقراری روابط بازرگانی، مالی و سایر روابط با سایر کشورهایی که با کشور مورد تحریم دارای روابط می‌باشند.
هدف تحریم	▪ تقسیم تحریم‌ها به دو دسته تحریم اقتصادی با هدف‌های راهبردی و تحریم برای منافع اقتصادی یا غیرراهبردی دیگر
تحریم سخت و نرم	▪ تقسیم تحریم‌ها به دو دسته سخت و نرم ○ تحریم سخت: تحریم‌های نظامی یا محاصره اقتصادی کشور هدف ○ تحریم نرم: تحریم‌های مالی و تجاری

مأخذ: نتایج تحقیق بر اساس آل‌کجباف و انصاریان (۱۳۹۳)، عزتی و سلمانی (۱۳۹۳)، فرحی (۱۳۹۷)، یاوری و محسنی (۱۳۸۹).

۳. مبانی تجربی

پژوهش‌های زیادی به بررسی تأثیرگذاری تحریم‌های اقتصادی بر کشور و راهکارهای مقابله با آن از ابعاد مختلف پرداخته‌اند. اما تاکنون تحقیق منسجمی با تمرکز بر بررسی آثار تحریم بر صنعت بیمه کشور و ارائه راهکارهای عملی جهت مدیریت آن انجام نشده است. صنعت بیمه به‌عنوان یکی از شاخص‌های توسعه‌یافتگی از سویی به‌عنوان یکی از عمده‌ترین نهادهای اقتصادی مطرح

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

بوده و از سوی دیگر فعالیت نهادها را پشتیبانی می‌کند. پس در این شرایط لازم است راه‌حل‌هایی را برای مدیریت تحریم‌ها و کاهش اثرات آن‌ها بر صنعت بیمه داشته باشیم که لازمه این امر در ابتدا شناسایی و گردآوری چالش‌ها است. لذا در این پژوهش این هدف مدنظر قرار گرفته است و همین موضوع می‌تواند وجه تمایز و همچنین جنبه نوآوری این مطالعه از سایر مطالعات را به‌خوبی نشان دهد.

در جدول (۳)، به مرور اجمالی برخی از تحقیقات انجام‌شده پیرامون موضوع تحقیق و نتایج آن‌ها پرداخته می‌شود.

جدول ۳. پیشینه تحقیق

نویسنده/نویسندگان	عنوان پژوهش	اهداف و نتایج
شماخی و همکاران (۱۳۹۳)	اثر تحریم‌های اقتصادی بر توانگری مالی شرکت‌های بیمه ایرانی	▪ بررسی تأثیر تحریم بر توانگری مالی شرکت‌های بیمه از طریق شاخص‌های میزان سود، میزان نقدینگی، ویژگی‌های کیفی صورت‌های مالی ▪ تبیین معناداری اثر تحریم‌های اقتصادی بر کاهش کیفیت سود (میزان سود و میزان نقدینگی) شرکت‌های بیمه با استفاده از مدل تعدیل‌شده جونز[xvii] و رگرسیون خطی ▪ تبیین معناداری اثر تحریم‌های اقتصادی بر کاهش قابلیت اتکای صورت‌های مالی شرکت‌های بیمه با استفاده از مدل ارائه شده توسط پیسنل[xviii] و رگرسیون خطی ▪ تبیین کاهش میزان مربوط بودن اطلاعات حسابداری قبل و بعد از تحریم‌ها از طریق مقایسه ضریب تعیین تعدیل‌شده مدل رگرسیونی اولسون[xix]
خانی‌پور و همکاران (۱۳۹۴)	جایگاه بیمه دریایی در اقتصاد ایران در شرایط تحریم و پساتحریم	▪ تشریح و تبیین دلایل چگونگی و چرایی شرایط بیمه‌های دریایی در ایران در شرایط تحریم و پساتحریم ▪ معرفی و شناساندن وضعیت شرکت‌های داخلی در زمینه اعمال پوشش‌های بیمه‌ای در زمان تحریم‌ها ▪ ارائه دلایلی که منجر به عدم توفیق این شرکت‌ها در حمایت از بیمه‌های دریایی می‌شود. ▪ شناسایی مزایای حضور شرکت‌های بیمه‌ای خارجی در ایران و به‌کارگیری و مشارکت شرکت‌های داخلی با آن‌ها با تکیه بر اصول اقتصاد مقاومتی

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

ادامه جدول ۳. پیشینه تحقیق

نویسنده/نویسندگان	عنوان پژوهش	اهداف و نتایج
محمدی و شمسی (۱۳۹۶)	نقش بیمه‌های زندگی در تحقق اقتصاد مقاومتی در شرایط تحریم	▪ بررسی پیوستگی کامل بیمه زندگی با رشد اقتصادی، عدالت اجتماعی، کرامت انسان و سرافرازی ملی ▪ نقش مؤثر عملکرد بیمه زندگی در تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی از طریق آثاری که بر متغیرهای مختلف اقتصادی و اجتماعی دارد: توزیع مجدد درآمدها، افزایش تولید و فعالیت‌های تولیدی به واسطه تأمین آرامش فکری کارفرمایان و بیمه‌شدگان مولد و شاغل در کارگاه‌ها، سرمایه‌گذاری‌های مستقیم در بخش تولید و سایر بخش‌های مختلف اقتصادی، مدیریت مصرف با پس‌انداز مقداری از درآمد بیمه‌شدگان به‌عنوان حق‌بیمه، امنیت انسان به‌عنوان محور توسعه و گسترش رفاه اجتماعی
یوسفی رامندی (۱۳۹۶)	تأثیر تحریم و رفع آن بر شاخص‌های مالی صنعت بیمه	▪ بررسی تأثیر تحریم‌ها و رفع آن بر شاخص‌های عملکردی و مالی صنعت بیمه ▪ تبیین اثر معنادار اجرا و رفع تحریم‌ها در سال ۱۳۸۹ و ۱۳۹۴ بر شیب تغییرات حق‌بیمه تولیدی ▪ تبیین معنادار نبودن تحریم‌ها و رفع آن بر تعداد بیمه‌نامه‌های صادره صنعت بیمه
فرحی (۱۳۹۷)	بررسی تأثیر تحریم‌ها بر صنعت بیمه در ایران	▪ بررسی سطح اهمیت چالش‌های ناشی از تحریم برای صنعت بیمه کشور ▪ رتبه‌بندی چالش‌ها از نظر خبرگان با استفاده از پرسشنامه به وسیله طیف لیکرت ▪ تجزیه‌وتحلیل داده‌ها با روش ناپارامتریکی فریدمن ▪ ارائه راه‌حل‌هایی در این حوزه با کمک الگوی مفهومی
حمزه و عطاطلب (۱۳۹۷)	بررسی اثر تحریم بر صنعت بیمه با تأکید بر تورم و نقل‌وانتقالات پولی	▪ بررسی اثرات تورم و ایجاد مشکلات نقل‌وانتقالات پولی ناشی از تحریم در حوزه خسارت، ذخایر، سبد دارایی، کاهش حاشیه سود بیمه‌گری و بازده سرمایه‌گذاری، کاهش توانگری شرکت‌های بیمه و افزایش ریسک اعتباری نکول طرف خارجی ▪ ارائه پیشنهادهایی جهت کاهش این مشکلات

مأخذ: نتایج تحقیق

٤. روش تحقیق

در این پژوهش برای بررسی آثار تحریم بر صنعت بیمه از روش توصیفی، اکتشافی و توضیحی استفاده می‌شود. نوع داده‌های جمع‌آوری‌شده از نوع پژوهش ترکیبی است. پژوهش ترکیبی،

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

نوعی روش پژوهشی است که در آن پژوهشگران عناصر رویکردهای کمی و کیفی را به منظور درک عمیق پدیده با هم ترکیب می‌کنند. این ترکیب می‌تواند در کلیه مراحل تحقیق از جمله جمع‌آوری داده‌ها و تحلیل و تفسیر نتایج صورت گیرد (مبینی دهکردی، ۱۳۹۰).

جهت تجزیه وتحلیل اطلاعات و ارائه استراتژی و راهبرد برای مدیریت ریسک تحریم به شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای صنعت بیمه در اثر تحریم با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای پرداخته شد. همچنین، به منظور ارزیابی میزان اهمیت چالش‌های صنعت بیمه در مواجهه با تحریم‌های اقتصادی، با استفاده از مطالعه میدانی و ابزار پرسشنامه نتایج مورد تحلیل قرار گرفتند.

۵. یافته‌های تحقیق

همان‌طور که در بخش قبل نیز بیان گردید، یافته‌های این مطالعه در دو بخش اصلی احصا شده است. بخش اول مربوط به بررسی آثار تحریم بر صنعت بیمه کشور است که از طریق مطالعه کتابخانه‌ای و به صورت توصیفی ارائه می‌گردد. بخش دوم نیز مربوط به شناسایی نقاط قوت، ضعف، تهدیدات و فرصت‌ها است که از طریق مطالعه میدانی و پرسشنامه ارائه می‌شود.

۵-۱. آثار تحریم بر صنعت بیمه

اثر تحریم بر صنعت بیمه کشور از دو بعد قابل بررسی است که در این بخش به تفکیک به هر یک از آن‌ها پرداخته می‌شود.

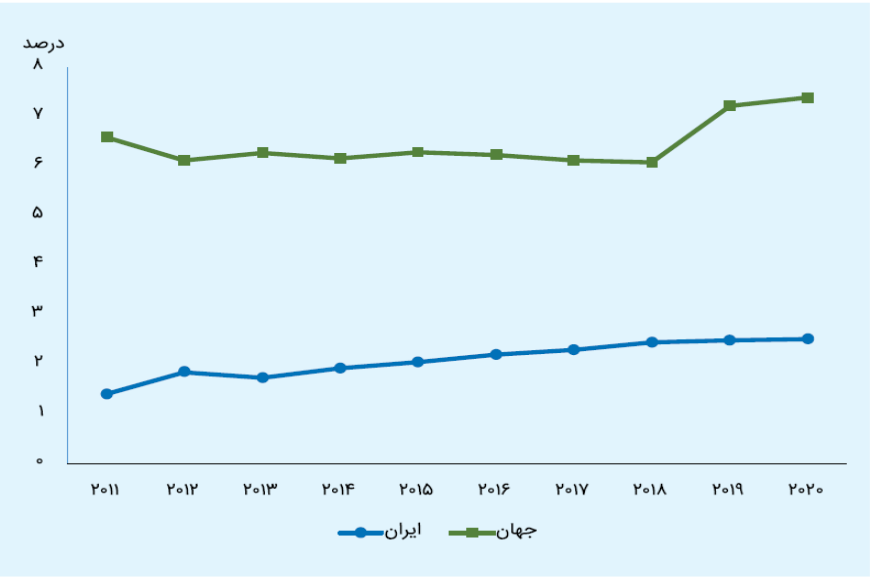
۱. آثار مستقیم تحریم بر صنعت بیمه که از اعمال محدودیت بر واگذاری ریسک به شرکت‌های بیمه اتکایی خارجی و اعمال محدودیت در ارتباط با شرکت های بیمه خارجی بر صنعت بیمه کشور ایجاد می‌شود.

۲. آثار غیرمستقیم تحریم بر صنعت بیمه که از طریق فشار بر متغیرهای کلان اقتصادی و در نتیجه تأثیرپذیری از آن‌ها دارای اهمیت است، متغیرهایی همچون واردات، صادرات، نرخ ارز، نرخ تورم داخلی و تأثیر بر تولید ناخالص ملی.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

از میان شاخص‌های کلیدی در صنعت بیمه کشور، ضریب نفوذ بیمه[xx] یکی از مهم‌ترین شاخص‌هایی است که برای ارزیابی عملکرد صنعت بیمه یک کشور مورد استفاده قرار می‌گیرد. در نمودار (۱) به مقایسه ضریب نفوذ بیمه ایران و جهان طی ده سال اخیر می‌پردازیم.

نمودار ۱. مقایسه ضریب نفوذ بیمه ایران و جهان (مأخذ: سالنامه بیمه مرکزی)

همان‌طور که در نمودار (۱) مشاهده می‌شود ضریب نفوذ بیمه در کشور فاصله معناداری با متوسط این شاخص در سطح جهانی دارد. همچنین علی‌رغم آن‌که افزایش نرخ ضریب نفوذ بیمه‌ای کشور طی ده سال اخیر، نشانگر عملکرد رو به گسترش این صنعت است، اما این افزایش با توجه به رشد منفی اقتصاد ملی حاصل شده است و این نرخ بیشتر از آنکه حاصل رشد عملکرد صنعت بیمه باشد، متأثر از کاهش رشد تولید ناخالص داخلی در کنار افزایش حق‌بیمه‌های اجباری بیمه های شخص ثالث و حق‌بیمه‌های حاصل از تحریم بوده است. همچنین عواملی همچون افزایش حق دیه (افزایش حق‌بیمه شخص ثالث) و رشد برخی رشته‌های بیمه‌ای مانند باربری دریایی و تأسیسات مهم با توجه به تحریم های اقتصادی، بر افزایش نرخ ضریب نفوذ بیمه در این سال‌ها تأثیر چشم‌گیری داشته‌اند (پژوهشکده بیمه، ۱۳۹۷ الف).

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

آثار مستقیم تحریم بر صنعت بیمه

در بخش استخراج آثار مستقیم و غیرمستقیم تحریم بر صنعت بیمه از منابع کتابخانه‌ای استفاده می‌شود که مهم‌ترین و مفیدترین منبع، جستجو در اینترنت و منابع اطلاعاتی داخلی و خارجی است. جمع‌بندی بررسی اثرات مستقیم تحریم بر صنعت بیمه در جدول (۴) ارائه شده است.

جدول ۴. آثار مستقیم تحریم‌های اقتصادی بر صنعت بیمه کشور

آثار مستقیم	تحلیل
محدودیت انعقاد قراردادهای اتکایی با بیمه‌گران بین‌المللی و تجمع ریسک در داخل	الزام آیین‌نامه ۵۵ شورای عالی بیمه در انتخاب بیمه‌گران اتکایی با حداقل رتبه A از مؤسسه رتبه‌بندی اس‌اندپی [xxi] و نظر به آنکه چنین بیمه‌گرانی در شرایط تحریم با ایران قرارداد نمی‌بندند، بیمه‌گران داخلی را با مشکلات زیادی روبرو نموده است. ضمن آنکه در شرایط تحریم، شرکت‌ها برای دادن نرخ و شرایط از تجربیات گذشته خود در این مورد استفاده می‌نمایند و نرخ‌های متعارف جهانی مد نظر نیست.
ریسک نکول طرف تجاری	در دوره تحریم، دریافت مطالبات از شرکت‌های خارجی به طرق مختلف نظیر تهاتر، جابجایی از شرکتی به شرکت دیگر یا با واسطه یک شرکت ثالث انجام می‌شود. روش‌های پرداخت حق‌بیمه نیز عمدتاً از طریق صرافی‌ها یا با استفاده از توافقات دوجانبه پولی نیز انجام می‌گردد که این روش گرچه باعث حل شدن نسبی قضیه می‌شود ولی مشکلات خاص خود را مانند امنیت جریان انتقال وجوه، به همراه دارد. بعلاوه، مشکل دیگر، وصول مطالبات قبلی است که موجب شده مطالبات صنعت بیمه نزد بیمه‌گران خارجی باقی بماند.
ممنوعیت تأمین پوشش بیمه‌ای پی‌اندآی و اچ‌اندام [xxii]	قبل از اعمال تحریم‌ها علیه ایران، کشتی‌های ایرانی پوشش بیمه‌ای پی‌اندآی خود را از کلوپ ۱۳ گانه آی‌جی دریافت می‌کردند. در زمان تحریم صنعت با فقدان پوشش‌های بیمه‌ای مذکور مواجه شده و ناوگان‌های بزرگ همچون شرکت کشتیرانی ج.ا.ایران و شرکت ملی نفتکش ایران اجازه تردد در آب‌های بین‌المللی را ندارند. البته عدم استفاده از پوشش‌های بین‌المللی، توجه بیشتر به بازار بیمه داخلی از جمله کلوپ پی‌اندآی کیش و قشم را به همراه داشته است که به نوبه خود، توسعه صنعت بیمه در ایران را تسهیل می‌نماید.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

ادامه جدول ۴. آثار مستقیم تحریم‌های اقتصادی بر صنعت بیمه کشور

آثار مستقیم	تحلیل
بیمه‌های هواپیما	بیمه هواپیما پوشش های موردنیاز بیمه‌گذاران را در قبال خطرات مربوط به هواپیما مانند مالکیت، اداره، تعمیر و نگهداری و یا فروش ارائه می دهد. بیمه هواپیما در صورت بروز حادثه، هم خسارت مالی به وسیله نقلیه و هم خسارت مالی و جانی وارد به افراد ثالث را شامل می‌شود. تحریم‌های دو دهه گذشته، بر صنعت هواپیمایی ایران مشکلات عمده‌ای به بار آورده است که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از: ○ خروج شرکت‌های بنام صنعت هواپیمایی نظیر املین و چویسر از ایران ○ مشکل در خرید قطعات یدکی برای هواپیماها ○ عدم امکان تهیه پوشش بیمه‌ای هواپیما از خارج از کشور
ممنوعیت اخذ مدارک حرفه‌ای بین‌المللی و عدم انتقال دانش فنی	در دوران تحریم، دو مشکل ظرفیت مالی و شکاف دانش بیمه‌ای با دنیای خارج به وجود می‌آید که مشکل اول در کوتاه‌مدت و مشکل دوم در بلندمدت اثرات خود را نشان می‌دهند. هزینه جبران مشکل ضعف دانش فنی، هزینه‌های فرصت ازدست‌رفته است که قابل ترمیم نیست ولی هزینه‌های مالی قابل جبران است. بعلاوه عدم انتقال دانش فنی روز، منجر به رواج افکار و دانش نادرست بیمه‌ای در داخل خواهد شد که اصلاح این افکار نادرست بسیار زمان‌بر خواهد بود.
ممنوعیت رتبه‌بندی اعتباری	مشکل دیگر تحریم‌ها، خودداری مؤسسات معتبر رتبه‌بندی در دنیا از رتبه‌بندی شرکت‌های بیمه ایرانی است. این موضوع با توجه به الزام قانونی مطرح در بند ۶-ب ضوابط اجرایی ماده ۲۰ آیین‌نامه ۴۰/۵ شورای عالی بیمه (مقررات قبولی اتکایی اختیاری از خارج) مبنی بر آنکه که راهبر اتکایی ریسک‌های پذیرفته‌شده باید حداقل رتبه A از مؤسسه رتبه‌بندی اس‌اندپی یا معادل آن از سایر مؤسسات رتبه‌بندی بین‌المللی مانند ای.ام.بست، فیچ و مودیز داشته باشد، مانعی در قبولی اتکایی از خارج و ارزآوری برای کشور خواهد بود.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

ادامه جدول ۴. آثار مستقیم تحریم‌های اقتصادی بر صنعت بیمه کشور

آثار مستقیم	تحلیل
عدم پذیرش بیمه‌نامه‌های باربری شرکت‌های بیمه ایرانی توسط سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی	تأثیر تحریم صنعت بیمه را به تفکیک در دو بخش حمل‌ونقل ریلی و دریایی می‌توان مورد بررسی قرارداد. در حمل‌ونقل ریلی، اثر مستقیم تحریم‌ها شامل ۱) افزایش هزینه‌های تأمین مالی خرید واگن، ۲) کاهش حمل بارهای ترانزیتی و ۳) ایجاد مشکل در زمینه خرید و تأمین قطعات لکوموتیو است. در حوزه حمل‌ونقل دریایی، با توجه به آنکه تمامی کشتی‌ها برای انجام سفرهای دریایی خود نیازمند پوشش‌های بیمه‌ای می‌باشند و همچنین با توجه به سهم بالای حمل‌ونقل در تجارت جهانی، تحریم‌های مربوط به بیمه و بیمه اتکایی علیه ایران یک چالش بزرگ در حمل‌ونقل دریایی ایجاد کرده است.
ایجاد مشکلاتی برای ارائه تضامین بین‌المللی جهت زیان همگانی محمولات دریایی	زیان همگانی یا خسارت مشترک هنگامی مصداق می‌یابد که مسئولان امور کشتی با توجه به اختیاراتی که به آن ها تفویض شده است به خاطر نجات کشتی و محمولات آن از خطری که در صورت وقوع یا توسعه آن خطر، سرنوشت کشتی مورد تهدید قرار می‌گیرد، به کشتی یا محمولات آن یا هر دو وارد می‌کنند تا به این ترتیب از نابودی کشتی جلوگیری به عمل آورند. به دلیل وجود تحریم‌ها دریافت زیان همگانی با مشکلاتی مواجه شده است چراکه بسیاری از کشورها در خصوص ارائه تضامین این توافقنامه به مشکلاتی برمی‌خورند و از انجام این کار سر باز می‌زنند.
قطع همکاری سندیکای بیمه‌گران لویدز لندن	تحریم‌های جدید آمریکا مانع از استفاده از بستر فناوری اطلاعات لویدز لندن برای بیمه کشور ایران شده است، چون بخشی از آن متعلق به یک شرکت آمریکایی است. ریجستر لویدز که یک شرکت پیشرو در زمینه مدیریت خطر دریایی است، به دلیل تحریم‌ها فعالیت خود را در ایران خاتمه داده است. بدین ترتیب ارزیابی حدود ۶۰ تانکر و کشتی متعلق به شرکت ملی نفتکش ایران و خطوط حمل‌ونقل جمهوری اسلامی ایران را متوقف کرده است. برای کمک به تضمین، کیفیت و اطمینان از قرارداد، یک منبع واحد از مدل های وردینگ برای استفاده در لویدز ایجاد شده است که با لمس یک دکمه، مخزن وردینگ لویدز این امکان را می‌دهد تا بتوان عبارت ها و بندهای موردنیاز را مشاهده و بارگیری کرد. با شروع تحریم‌ها استفاده از خدمات وردینگ لویدز نیز میسر نیست.

مأخذ: نتایج تحقیق بر اساس موران[xxiii] و سالیس‌بوری[xxiv] (۲۰۱۳)، یوسفی رامندی (۱۳۹۶)، مجیدی و همکاران (۲۰۱۴)، خزایی، (۱۳۹۷)، راشدی اشرفی، (۱۳۹۶)، وریسک[xxv]، مقصودی (۱۳۹۱).

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

آثار غیرمستقیم تحریم بر صنعت بیمه

در این بخش در جدول (۵)، اثرات غیرمستقیم تحریم بر صنعت بیمه ارائه شده و حوزه‌هایی چون صنایع نفت و گاز، بانک و متغیرهای کلان اقتصادی مورد توجه قرار می‌گیرد.

جدول ۵. آثار غیرمستقیم تحریم‌های اقتصادی بر صنعت بیمه کشور

آثار غیرمستقیم	تحلیل
قیمت‌های پایین نفت، نوسانات و عدم قطعیت در وضعیت اقتصادی کشورهای ثروتمند نفتی	با وجودی که بسیاری از کشورهای نفتی نسبت به قیمت پایین نفت برای دوره زمانی کوتاه تا میان‌مدت توانایی مقابله دارند اما طولانی شدن این دوره می تواند اثرات ویران‌کننده‌تری نسبت به سایر اقتصادها بر آن‌ها بگذارد. بر اساس گزارش مؤسسه‌ای.ام.بست این اتفاق می‌تواند بر بخش بیمه کشورهای نفتی اثرات منفی گذاشته و توان آن‌ها را در مواجهه با نوسانات و عدم حتمیت‌های اقتصادی به دلیل تغییر دورنمای اقتصادی به چالش بکشد. در گزارش ای.ام.بست در خصوص کشورهای نفت‌خیز صحبت شده و پیش بینی کلی در این زمینه نشانگر آن است که با کاهش قیمت نفت بیمه‌گران می‌بایست انتظار کاهش رشد میزان حق‌بیمه‌های تولیدی و در نتیجه کاهش سودآوری را داشته باشند.
کاهش معاملات بانکی بین‌المللی	در تحریم سوئیفت، دسترسی بانک‌های ایرانی به پیام‌رسان سوئیفت قطع می‌شود و این موضوع تراکنش‌های ارزی ایران را دچار مشکل می‌نماید. در این شرایط، طبیعتاً همکاری بیمه گران داخلی و طرف خارجی به دلیل مشکلات ارزی و امکان تبادل آن کاهش خواهد یافت و با توجه به مشکل گشایش اعتبار، پذیرش ریسک بانک‌های طرف قرارداد در حوزه تجارت خارجی مشکل است. همچنین فعالیت شرکت‌های بیمه داخلی در عرصه بین‌الملل و پذیرش اتکایی و یا سرمایه‌گذاری به سهولت قبل نخواهد بود.
ریسک حاصل از مبادله ریال و دلار و سایر ارزها	با توجه به ریسک حاصل از مبادله ریال و دلار و سایر ارزها، شرکت‌های دارای تعهدات ارزی با افزایش بدهی و خسارت های خود مواجه خواهند شد. حتی اگر تأمین ارز موردنیاز در دستور کار باشد، باز هم برای رشته های تجاری مانند بیمه کشتی، هواپیمایی، نفت و انرژی که تحت تأثیر نوسانات تبادلات قرار دارند می‌بایست سرمایه شرکت‌های بیمه افزایش یابد تا توانگری مالی خود را حفظ نمایند. از سوی دیگر، ارزش دارایی‌های برخی شرکت‌های بیمه‌شده نیز به دلیل رشد ارزش دلار و سایر ارزها بالا رفته و به همان میزان باید پوشش بیمه‌ای آن‌ها تغییر نموده و افزایش یابد و این کار نیز نیازمند پرداخت حق‌بیمه بیشتر به شرکت‌های بیمه است. زیرا در صورتی که یک دارایی کمتر از ارزش واقعی آن بیمه شود، بیمه‌گران باید مبلغ جبران را به نسبت نوسانات نرخ ارز افزایش دهند و در نتیجه شرکت‌های بیمه باید در عقد قراردادها قوانین لازم را رعایت کنند و متناسب با رشد نرخ ارز، حق‌بیمه و پوشش خسارت‌ها همچنین بیمه اتکایی خود را احیا کنند تا در زمان وقوع خسارت بتوانند خسارت را تأمین کنند.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

جدول ۵. آثار غیرمستقیم تحریم‌های اقتصادی بر صنعت بیمه کشور

آثار غیرمستقیم	تحلیل
عدم طبقه‌بندی کشتی‌ها و نفت‌کش‌های جمهوری اسلامی ایران از سوی انجمن‌های طبقه‌بندی	این انجمن‌ها، سازمان‌هایی هستند که استانداردهای لازم برای ایمنی و نگهداری کشتی‌ها را ثبت نموده و تلاش دارند تا این استانداردها را نسبت به تمامی کشتی‌های جهان اعمال نمایند. برای ورود یک کشتی به بنادر جهان، معمولاً به یک طبقه‌بندی معتبر نیاز است. تحریم‌ها و دغدغه‌های مرتبط با ریسک‌های اعتبار و شهرت، این سازمان‌ها را از ارائه طبقه‌بندی برای کشتی‌های ایرانی بازداشته است. اتحادیه اروپا ممنوعیت ویژه‌ای برای ارائه طبقه‌بندی و دیگر خدمات مشابه به تانکرهای نفتی و کشتی‌های کالای ایرانی دارد.

مأخذ: نتایج تحقیق بر اساس زین‌الدینی (۱۳۹۹)، معاونت پژوهش‌های اقتصادی- مرکز تحقیقات استراتژیک (۱۳۹۱)، معاونت اقتصادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، شماره شهریور (۱۳۹۷)، مرکز پژوهش‌های مجلس (۱۳۹۷)، میرعباسی و همکاران (۱۳۹۵).

۵-۲. شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای تحریم در صنعت بیمه کشور

برای مدیریت صحیح تحریم‌ها، در ابتدا می‌بایست نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها را شناسایی نمود و پس از آن ظرفیت‌ها و اولویت‌ها را استخراج کرد. به این منظور، اطلاعات از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و اسناد مکتوب شناسایی شدند.

از آنجا که چالش‌ها و تهدیدهای ایجادشده برای صنعت بیمه ناشی از تحریم از اهمیت بسزایی برخوردار است در مطالعه این بخش، علاوه بر استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و اسناد مکتوب، نظرات خبرگان نیز از طریق مطالعه میدانی (پرسشنامه) دریافت شد.

مخاطبان این پرسشنامه (جامعه آماری)، کارشناسان، مدیران، معاونین و مدیران عامل شاغل در بیمه مرکزی، شرکت‌های بیمه و بیمه‌گران اتکایی فعال در صنعت بیمه است که پس از ارسال پرسشنامه، ۴۴ پاسخ دریافت گردید. میانگین سنی افراد تکمیل‌کننده پرسشنامه حدود ۴۳ سال بود. کمترین سن ۲۷ سال و بیشترین سن ۶۵ سال است. سابقه کار افراد در نمونه مورد بررسی به طور متوسط ۱۸ سال است. در این نمونه یک نفر با سابقه یک سال و مابقی افراد بین ۵ تا ۴۲ سال سابقه دارند. بررسی‌ها نشان می‌دهد که حدود ۵۶ درصد افرادی که پرسشنامه را تکمیل کردند دارای

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]
[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

پست مدیریت، ۱۶ درصد معاون و ۹ درصد مدیرعامل بوده‌اند. حدود ۷۳ درصد افراد پاسخ‌دهنده، تحصیلات کارشناسی ارشد داشتند.

در این پژوهش برای بررسی پایایی پرسشنامه پژوهش از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است که در سطح اطمینان ۹۵٪ مقدار ۰.۷۵۹ به دست آمده است که بیانگر پایایی پرسشنامه است.

در این مرحله، نتایج حاصل از پرسشنامه‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS و با کمک آزمون فریدمن مورد بررسی و تجزیه‌وتحلیل قرار گرفت. آزمون فریدمن یک آزمون ناپارامتری است که برای مقایسه سه یا بیش از سه گروه وابسته که حداقل در سطح رتبه‌ای اندازه‌گیری می‌شوند، مورد استفاده قرار می‌گیرد. فرضیه این آزمون در این تحقیق عبارت است از:

H_0: همه چالش‌های شناسایی‌شده سطح اهمیت یکسان دارند.

H_1: حداقل دو مورد از چالش‌های شناسایی‌شده سطح اهمیت یکسانی ندارند.

نتایج آزمون به شرح جدول (۶) است:

جدول ۶. آزمون فریدمن

تعداد	۴۴
آماره کای-دو	۱۵۰.۶۳۵
درجه آزادی	۱۷
پی- مقدار	۰.۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

در تحلیل نتایج آزمون فریدمن می‌توان گفت که چنانچه سطح معنی‌داری کمتر از میزان خطا باشد، وجود تفاوت بین حداقل یک زوج از نمونه‌ها، استنباط می‌شود. از آنجا که این آزمون معمولاً در سطح خطای ۵ درصد در نظر گرفته می‌شود، برای رسیدن به این نتیجه باید سطح معنی‌داری، کمتر از ۰.۰۵ باشد. در نتایج حاصل، سطح معنی‌داری صفر است که نشان‌دهنده مردود شدن فرضیه صفر تحقیق است. بنابراین با توجه به آنچه گفته شد مشخص می‌شود که سطح اهمیت چالش‌های عنوان‌شده در نظر پاسخ‌دهندگان یکسان نیست. اکنون با توجه به میانگین رتبه‌ای که هر

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

یک از چالش‌ها از روش فریدمن کسب کرده‌اند، آن‌ها را از ۱ تا ۱۸ اولویت‌بندی خواهیم کرد (جدول ۷):

جدول ۷. رتبه‌بندی چالش‌های ناشی از تحریم با استفاده از روش فریدمن

رتبه	شماره سؤال	موضوع سؤال	درصد پاسخ به هر گزینه				
			۰	۱	۲	۳	۴
۱	۱۷	ایجاد مشکلات و ممنوعیت در دریافت‌ها و پرداخت‌های ارزی	۰	۰	۰	۲۲.۷	۷۷.۳
۲	۱۳	محدودیت واگذاری ریسک‌های بزرگ، پیچیده و پرخطر فراتر از ظرفیت نگهداری به بیمه‌گران بین‌المللی و در نتیجه تجمع ریسک در داخل	۰	۲.۳	۶.۸	۳۶.۴	۵۴.۵
۳	۵	تجمع ریسک‌های فاجعه‌آمیز در داخل کشور و کارآمدی پایین حوزه بیمه اتکایی	۰	۶.۸	۱۸.۲	۲۰.۵	۵۴.۵
۴	۱۸	عدم پذیرش بیمه‌نامه‌های باربری شرکت‌های بیمه ایرانی توسط سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی نظیر شرکت‌های حمل‌ونقل بین‌المللی، بانک‌های کارگزار گشایش اعتبارات اسنادی، گمرک کشورهای مبدأ و مقصد و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی طرف مبادله با خریداران و فروشندگان یا بیمه‌گذاران ذی‌ربط	۰	۲.۳	۱۱.۴	۴۵.۵	۴۰.۹
۵	۹	کاهش سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت بیمه	۲.۳	۴.۵	۱۵.۹	۳۸.۶	۳۸.۶
۶	۷	دور شدن از عرف بین‌الملل	۰	۶.۸	۹.۱	۵۹.۱	۲۵
۷	۱۰	عدم عضویت در صندوق‌های منطقه‌ای و بین‌المللی	۰	۰	۳۱.۸	۳۸.۶	۲۹.۵
۸	۸	ممنوعیت پوشش‌های P&I و H&M و تضامین بین‌المللی	۰	۴.۵	۲۰.۵	۴۷.۷	۲۷.۳
۹	۱	نبود دانش کافی جهت عملیات اندازه‌گیری ریسک و نرخ‌گذاری و شرایط‌دهی و مدل‌سازی ریسک در صنعت با استفاده از روش‌های نوین اکچوئری	۶.۸	۴.۵	۲۷.۳	۳۶.۴	۲۵
۱۰	۳	فقدان پویایی بازارهای پول و سرمایه	۴.۵	۴.۵	۲۷.۳	۴۰.۹	۲۲.۷
۱۱	۱۱	عدم همکاری کارشناسان بین‌المللی در خصوص محاسبه و تعیین میزان واقعی خسارت حوزه‌های نفت و انرژی و...	۲.۳	۶.۸	۳۴.۱	۲۷.۳	۲۹.۵
۱۲	۶	فقدان دسترسی به دانش روز بیمه‌ای	۰	۱۱.۴	۲۷.۳	۳۶.۴	۲۵

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

جدول ۷. رتبه‌بندی چالش‌های ناشی از تحریم با استفاده از روش فریدمن

رتبه	شماره سؤال	موضوع سؤال	درصد پاسخ به هر گزینه				
			۰	۱	۲	۳	۴
۱۳	۲	عدم استفاده قابل‌توجه از فناوری اطلاعات در عرصه صنعت بیمه و عدم درک انقلاب دیجیتالی	۴.۵	۱۱.۴	۲۷.۳	۳۸.۶	۱۸.۲
۱۴	۱۶	عدم همکاری با نهادهای مقررات‌گذار بین‌المللی	۰	۴.۵	۳۶.۴	۴۳.۲	۱۵.۹
۱۵	۱۲	از دست دادن بخشی از مشتریان بین‌المللی محصولات و خدمات داخلی	۲.۳	۹.۱	۳۴.۱	۳۶.۴	۱۸.۲
۱۶	۱۵	دسترسی ضعیف به نرم‌افزارهای محاسبه نرخ و شرایط	۴.۵	۱۳.۶	۲۹.۵	۳۱.۸	۲۰.۵
۱۷	۴	فقدان رتبه‌بندی شرکت‌های بیمه	۹.۱	۲۷.۳	۲۰.۵	۱۵.۹	۲۷.۳
۱۸	۱۴	عدم پوشش مناسب در خصوص بیمه‌های درمان مسافران عازم به خارج	۴.۵	۲۹.۵	۴۰.۹	۱۸.۲	۶.۸

مأخذ: یافته‌های تحقیق

با استفاده از نتایج به‌دست‌آمده از مطالعات کتابخانه‌ای و نتایج حاصل از پرسشنامه، در جدول ۸ به بیان نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای تحریم بر صنعت بیمه می‌پردازیم.

جدول ۸. نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای تحریم بر صنعت بیمه

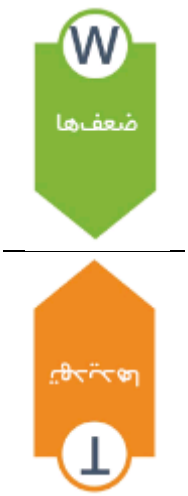
- افزایش ظرفیت پوشش ریسک در داخل کشور از طریق ایجاد صندوق ظرفیت مشترک بازار، حساب اتکایی ویژه تحریم و اعطای مجوز قبولی اتکایی به شرکت‌های بیمه مستقیم
- ایجاد کلوپ‌های پی‌اندآی داخلی
- افزایش توان شرکت‌های بیمه در خدمات بیمه‌ای خود و سازوکارهای انتقال ریسک داخلی و توسعه بهبود روند مدیریت ریسک

- توسعه بیشتر بازار بیمه داخل و افزایش ظرفیت بیمه و جلوگیری از خروج ارز
- افزایش توانمندی شرکت های بیمه در ارائه پوشش بیمه ای در حوزه نفت و انرژی
- استفاده از مبادلات تهاتری
- جایگزین کردن بانک‌های خصوصی به جای بانک‌های دولتی به دلیل محدودیت‌های کمتر برای انجام مراودات بانکی صنعت بیمه
- طراحی یا استفاده از سامانه‌های پیام‌رسان مالی موازی سوئیفت
- طراحی اوراق بهادار بیمه‌ای
- تصویب لایحه تأسیس صندوق بیمه حوادث طبیعی

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

- نبود دانش کافی جهت عملیات اندازه‌گیری ریسک و نرخ‌گذاری و شرایط‌دهی و مدل‌سازی ریسک در صنعت با استفاده از روش‌های نوین اکچوئری
- عدم استفاد قابل توجه از فناوری اطلاعات در عرصه صنعت بیمه و عدم درک انقلاب دیجیتالی
- فقدان پویایی بازارهای پول و سرمایه
- فقدان رتبه‌بندی شرکت‌های بیمه
- متناسب نبودن پاره‌ای قوانین و مقررات صنعت بیمه با شرایط تحریم
- تجمع ریسک های بزرگ و فاجعه آمیز در داخل کشور و کارآمدی پایین حوزه بیمه اتکایی
- غیرفنی بودن بازار بیمه داخل
- چالش عملیات بیمه‌گری در بازار داخل
- ضعف تعامل با بازار بین‌الملل
- عدم انطباق بیمه‌نامه با بازار داخل
- فاصله گرفتن از بازار بین‌المللی و فقدان دسترسی به دانش روز بیمه‌ای
- عدم پذیرش بیمه‌نامه‌های باربری شرکت‌های بیمه ایرانی توسط سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی
- دسترسی ضعیف به نرم‌افزارهای محاسبه نرخ و شرایط
- عدم پوشش مناسب در خصوص بیمه‌های درمان مسافران عازم به خارج
- محدودیت واگذاری اتکایی قراردادهای اتکایی و ریسک های پیچیده و پرخطر فراتر از ظرفیت نگهداری به بیمه‌گران بین‌المللی و تجمع ریسک در داخل
- از دست دادن بخشی از مشتریان بین‌المللی محصولات و خدمات داخلی
- عدم همکاری کارشناسان بین المللی در خصوص محاسبه و تعیین میزان واقعی خسارت حوزه‌های نفت و انرژی و...
- وابستگی شدید صنعت به شرایط سیاسی
- نرخ بالای تورم و اثر آن بر بیمه‌های زندگی و غیرزندگی
- عدم عضویت در صندوق‌های منطقه‌ای و بین‌المللی
- اثر افزایش نرخ ارز بر تعهدات شرکت بیمه
- ممنوعیت پوشش‌های پی‌اندآی و اچاندام
- ریسک حاصل از مبادله ریال و دلار و سایر ارزها
- افزایش قیمت‌ها و درنتیجه تعهدات بیمه‌گر
- کاهش سرمایه‌گذاری خارجی صنعت بیمه

مأخذ: نتایج تحقیق بر اساس مطالعه میدانی و پرسشنامه

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]
[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

٦. نتیجه‌گیری و پیشنهاد

در بخش‌های قبل به بررسی اثرات ناشی از تحریم و به بیان نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای ناشی از تحریم پرداختیم تا ظرفیت ها و اولویت ها از آن استخراج شود. همچنین، بررسی مختصری روی تحریم ها و اقدامات و تجربیات سایر کشورها داشتیم. در این بخش با استفاده از این مطالعات، راهکارهایی برای مدیریت تحریم پیشنهاد می‌گردد:

- **تغییر قوانین و مقررات صنعت بیمه با توجه به تحریم‌ها:** لازم به ذکر است که قوانین و مقررات صنعت بیمه در زمان صلح و قبل از تحریم‌ها تنظیم شده‌اند، لذا در شرایط تحریم بازنگری ضوابط و مفاد قوانین باید مورد توجه قرار گیرد. مقابله با شرایط تحریمی جدید، نیازمند داشتن برنامه‌ای ویژه برای اداره کشور در شرایط تحریمی دارد و بخشی از این برنامه، وجود قوانین و مقررات ویژه برای اداره کشور در شرایط ایجادشده ناشی از تأثیر تحریم‌های اقتصادی است.
- **ارزهای رمزپایه:** باید توجه داشت که تمام هدف تحریم‌ها این است که روابط تجاری ایران را سخت، پیچیده و پرهزینه کنند و ابزارهای فضای مجازی و تجارت الکترونیک به‌گونه‌ای است که سخت بودن و پرهزینه بودن تحریم‌ها برای ایران را خنثی می‌کند. به عنوان مثال ارزهای رمزپایه باعث کاهش هزینه مبادله می‌شوند، واسطه‌های مالی مانند سوئیفت و بانک‌ها را حذف می‌کنند و امکان مسدود شدن هم ندارند.
- **افزایش سرمایه شرکت‌های بیمه‌ای جهت بیمه‌گری:** تحریم‌ها باعث افزایش تورم و به تبع آن، افزایش هزینه خسارت‌ها خواهد شد. در این حالت، با سرمایه‌گذاری ذخایر فنی شرکت می‌توان درآمد را افزایش داد. این درآمد، زیان معاملات بیمه‌ای را جبران می‌کند.
- **اوراق بهادارسازی بیمه:** کسب‌وکار شرکت‌های بیمه بر اساس ریسک بنا شده است، ریسک‌هایی که ناشی از مخاطرات مشتریان حقیقی و حقوقی مختلف در حوزه‌های متفاوت است. بحث شناسایی، ارزیابی، نگهداری، انتقال و جبران خسارت انواع ریسک‌ها وظیفه عمده شرکت‌های بیمه است و همچنین افزایش توان نگهداری داخلی ریسک‌های بزرگ با

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

توجه به شرایط تحریم‌ها و عدم امکان استفاده از بیمه‌های اتکایی خارجی، حساس بودن شرایط فعلی صنعت بیمه را نشان می دهد. این شرایط تحریمی، فرصتی برای مدیریت ریسک ها فراهم آورده که ارتباط مستقیم بین صنعت بیمه و بازار سرمایه تحت عنوان اوراق بهادارسازی ریسک یکی دیگر از این فرصت‌ها است. این اوراق جدیدترین روش توزیع و پوشش ریسک است که ریسک‌ها را از شرکت‌های بیمه به سرمایه‌گذاران خرد و بزرگ، بازار سرمایه انتقال می دهند و سودی نصیب آنان خواهد کرد و از طرفی راهی برای تأمین مالی شرکت‌های بیمه و جبران کمبود ذخیره سرمایه آن‌ها به حساب می‌آید.

- **افزایش و تقویت ظرفیت بیمه و طیف پوشش‌های کلوپ‌های ایران:** تأسیس دو کلوپ داخلی بیمه متقابل قشم و کیش از دستاوردهای ارزنده دوره تحریم است که اکنون توانمندی پذیرش ریسک، ارزیابی ریسک و خسارت و سایر موارد مربوط در این کلوپ ها بیش از پیش تقویت شده و تجارب حوادث این دوره منجر به ایجاد پایگاه داده مفید در خصوص رسیدگی به پرونده های مشابه برای مؤسسات شده است. با این وجود با توجه به تخصصی بودن خدمات ارائه شده در صنعت بیمه و به‌خصوص در رشته‌هایی چون پی‌اندآی که در ایران سابقه کمتر از ده سال دارند و نوپا محسوب می شوند ارتقا سطح دانش و تخصص همواره باید در اولویت‌های صنعت قرار گیرد.
- **تمرکز و توجه به آموزش مدیران و کارشناسان در سطح و کلاس بین‌المللی به‌خصوص در زمینه قراردادهای اتکایی:** برای رفع چالش ممنوعیت اخذ دانش و مدارک حرفه‌ای و افت کیفیت آموزش در این صنعت، می توانیم از مدیران مطرح جهانی برای آموزش دادن به افراد در داخل کشور استفاده کنیم یا در صورتی که مؤسسات آموزشی و یا مدیران مذکور برای حضور در ایران ممنوعیت‌هایی داشتند می‌توان از آن‌ها دعوت کرد تا در کشورهایی که تحت تحریم نیستند نظیر گرجستان، ترکیه، ارمنستان و غیره حاضر شوند و آموزش دهند.
- **ایجاد نظام رتبه‌بندی داخلی:** استفاده از سناریوهای جایگزین به معنی استفاده از شیوه‌هایی است که در نتیجه تحریم‌ها یا تحت تأثیر قرار نگرفته‌اند یا کمتر متأثر شده‌اند. برای نمونه

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

به‌جای آن‌که شرکت‌های بیمه توسط شرکت‌های اعتباردهنده بین‌المللی مورد رتبه‌بندی قرار گیرند می‌توانیم نمایندگی آن‌ها را در کشور ایجاد کنیم.

از دیگر راهکارهای دوران تحریم، استفاده از نمایندگی‌های مستقر در سایر کشورها است که با استفاده از آن می‌توان با شرکت‌های بیمه بین‌المللی تعامل داشت و این باعث خروج از انزوای صنعت بیمه کشور در دوره تحریم می‌شود؛ چراکه آن شرکت‌ها به دلیل بکر بودن بازار بیمه ایران تمایل زیادی به حضور در سهم بازار بیمه ایران دارند و از طریق مذکور این امکان برای چنین شرکت‌هایی میسر و تسهیل خواهد گردید. گسترش همکاری‌ها با شرکت‌های نوظهور آسیایی و کشورهای عضو اکو جهت انجام بیمه‌گری اتکایی و توزیع ریسک عملیات بیمه از دیگر راهکارها است. راهکار دیگر بهبود صندوق‌های دولتی برای ارائه پوشش لازم برای بیمه‌شدگان و پذیرش ریسک برای بیمه‌گران اتکایی بین‌المللی ازجمله صندوق ویژه تحریم و صندوق مشترک بازار است.

منابع

آل‌کجباف، حسین، انصاریان، مجتبی (۱۳۹۳). تأثیر تحریم‌های یک‌جانبه و چندجانبه بر ایران از منظر حق بر سلامت شهروندان ایرانی. *فصلنامه حقوق پزشکی*، سال ۲۹، ۱۱-۵۰.

امام‌جمعه‌زاده، جواد، بابایی، مجتبی (۱۳۹۴). نقش اتاق‌های فکر در اعمال تحریم‌های هسته‌ای آمریکا علیه ایران. *فصلنامه مطالعات روابط بین‌الملل*، سال ۸، شماره ۳۲، ۱۱۶-۹۱.

پژوهشکده بیمه (۱۳۹۷ الف). آثار تحریم‌ها بر صنعت بیمه کشور.

حمزه، اسماء، عطاطلب، فاطمه (۱۳۹۷). اثر تحریم بر صنعت بیمه با تأکید بر تورم و مشکلات نقل‌وانتقالات پولی، *فصلنامه اقتصاد مالی*، سال ۱۲، شماره ۴۵، ۱۴۷-۱۶۵.

خانی‌پور، حمید، اختیاری، عبدالمجید، دهقانی، حمید (۱۳۹۴). جایگاه بیمه دریایی در اقتصاد ایران در شرایط تحریم و پساتحریم. *کنفرانس بین‌المللی اقتصاد در شرایط تحریم*، ۱-۱۱. بابلسر: شرکت پژوهشی صنعتی طرود شمال.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

خزایی، ایوب (۱۳۹۷). تأثیر دور جدید تحریم‌های اقتصادی بر صنعت حمل‌ونقل ریلی کشور. دنیای اقتصاد.

راشدی اشرفی، علیرضا (۱۳۹۶). *مجموعه اطلاعات موردنیاز در بازرگانی تجاری*. شرکت چاپ و نشر بازرگانی.

روحانی، علی، نمازی، احسان (۱۳۹۶). تحریم‌های غرب علیه روسیه. *فصلنامه روابط خارجی*، ۶۹-۱۰۷.

زین‌الدینی، شبنم، کریمی، محمدشریف، خانزادی آزاد (۱۳۹۹).بررسی اثر تکانه‌های قیمت نفت برعملکرد بازار سهام ایران، *فصلنامه اقتصاد مالی*، ۵۰، ۱۴۵-۱۷۰

شماخی حمیدرضا، مهردارساران، زهرا (۱۳۹۴). اثر تحریم‌های اقتصادی بر توانگری مالی شرکت‌های بیمه ایرانی. بیست و دومین همایش ملی و هشتمین همایش بین‌المللی بیمه و توسعه، تهران، ۴۴۷-۴۷۲.

طغیانی، مهدی، درخشان، مرتضی (۱۳۹۳). تحلیل عوامل تأثیرگذاری تحریم‌های اقتصادی بر ایران و راهکارهای مقابله با آن. *فصلنامه راهبرد*، شماره ۷۳، ۱۱۵-۱۴۶.

عزتی، مرتضی، سلمانی، یونس (۱۳۹۳). بررسی آثار مستقیم و غیرمستقیم تحریم‌ها در رشد اقتصادی ایران. *فصلنامه آفاق امنیت*، سال ۷، شماره ۲۵، ۱۷۵-۱۴۹.

فرحی، شیما (۱۳۹۷). *بررسی تأثیر تحریم‌ها بر صنعت بیمه در ایران*. تهران: دانشگاه خوارزمی.

مبینی دهکردی، علی (۱۳۹۰). معرفی طرح‌ها و مدل‌ها در روش تحقیق آمیخته، *فصلنامه راهبرد*، شماره ۲۰، ۲۳۴-۲۱۷.

محمدی، سونیا، شمسی جامخانه، اسماعیل (۱۳۹۶). نقش بیمه‌های زندگی و عمر در تحقق اقتصاد مقاومتی در شرایط تحریم، پنجمین کنفرانس بین‌المللی اقتصاد در شرایط تحریم، بابلسر، دانشگاه یزد، دانشگاه بوعلی سینا همدان، دانشگاه صنعتی نوشیروانی بابل و شرکت پژوهشی طرود شمال.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۴). سیاست‌های روسیه در برابر تحریم‌های اقتصادی علیه آن کشور.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

مرکز پژوهش‌های مجلس (۱۳۹۷). بررسی تحریم‌های بانکی، اثر آن بر نقل‌وانتقال بین‌المللی وجوه و راهکارهای مقابله با آن.

مقصودی، نصراله (۱۳۹۱). بررسی بهینه‌سازی قیمت حمل‌ونقل با رویکردی بر راه‌های ریلی به روش تحلیل SAM ، *فصلنامه اقتصاد مالی*، شماره ۱۹، ۲۸-۹.

معاونت اقتصادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران (۱۳۹۷). بررسی مسائل روز اقتصاد ایران.

میرعباسی، باقر، محمدی، عادل، وفاسرشت، سوده (۱۳۹۵). *گذری بر تحریم‌های اقتصادی بر بیمه دریایی و الزام شورای امنیت به رعایت اصول حقوق بشر*. تهران: انتشارات خرسندی.

معاونت پژوهش‌های اقتصادی- مرکز تحقیقات استراتژیک (۱۳۹۱). اثرات کوتاه‌مدت و بلندمدت تحریم‌های بین‌المللی نفتی بر بخش انرژی ایران.

یاوری، کاظم، محسنی، رضا (۱۳۸۹). آثار تحریم‌های تجاری و مالی بر اقتصاد ایران: تجزیه‌وتحلیل تاریخی. *مجلس و پژوهش*، شماره ۶۱، ۹-۵۳.

یوسفی رامندی، رضا (۱۳۹۶). *تأثیر تحریم و رفع آن بر شاخص‌های مالی صنعت بیمه*. دانشگاه آزاد اسلامی واحد الکترونیکی.

ECONOMIC SANCTIONS UPDATE: LIBYA. (2016). The American club circular No: 15/16. https://www.american-club.com/files/files/cir_15_16.pdf.

Getz, M., & Bureiko, K. (2015). US and EU Sanctions: How are Insurers Affected? https://www.bila.org.uk/uploaded/public/558965460f1182.59584395.pdf.

Giumelli, F. (2013). The effectiveness of EU sanctions: An analysis of Iran, Belarus, Syria and Myanmar (Burma). (EPC Issue Paper; No. 76). *European Policy Centre*. http://www.epc.eu/pub_details.php?pub_id=3928

Majidi, A., Nedjat, S., Mohammadi, A., Jamshidi, E., & Majdzadeh, R. (2014). Impact of sanctions on Iranian airlines: How people in Iran feel about air travel safety? *International Journal of Disaster Risk Reduction*,Volume 10, Part A, 67-74.

Moran, M., & Salisbury, D. (2013). Sanctions and the insurance industry challenges and opportunities. King's College London - *Centre for Science & Security Studies*, 1-56.

Spetalnick, M., Ulmer, A., & Zengerle, P. (2018). U.S. considering broad oil sanctions on Venezuela - source. https://www.reuters.com/article/us-venezuela-usa-sanctions-exclusive/exclusive-u-s-considering-broad-oil-sanctions-on-venezuela-source-idUSKCN1GD3L.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]

i. Boycott

ii. در ادبیات سیاسی آمریکا به کارگزارانی که نقش اثرگذاری را در شکل‌گیری یا تنظیم پیش‌نویس طرح‌های تحریمی ایفا می‌کنند، با عنوان معماران تحریم ایران نام می‌برند.

iii. Lloyd's
iv. Munich Re
v. Alliance
vi. Protection and indemnity

کلوپ‌ها تقریباً مشابه مؤسسات تعاونی عمل می‌کنند. با این توضیح که هر شرکت کشتیرانی و یا مالک هر کشتی به تناسب ظرفیت شناورهای خود حق‌عضویت که عملکردی شبیه حق‌بیمه دارد، به کلوپ می‌پردازد. جمع حق‌عضویتی که دریافت می‌شود برای هر سال معادل ۸۰ درصد خساراتی است که سال قبل پرداخت شده‌اند و یا در حال رسیدگی هستند. سال مالی کلوپ از ۲۰ فوریه هر سال شروع می‌شود. اگر حق‌عضویت‌های دریافت شده برای جبران خسارت همان سال کافی نباشد از همه اعضا حق‌عضویت تکمیلی تا میزان لازم مطالبه می‌شود و هرگاه حق‌بیمه‌ها مازاد بر خسارت باشد باقیمانده آن به حساب‌های ذخیره منظور می‌گردد.

vii. نفت خام باید از طریق دولت مشروع لیبی یا شرکت نفت ملی لیبی تحت کنترل جی‌ان‌آی حمل شود و توسط مؤسسات موازی که تحت نظارت جی‌ان‌آی نیستند حمل نشود.

viii. علی‌رغم این تحریم، مبادلات ارزی روسیه با کشورهای غربی طبق روال سابق انجام می‌گیرد و سایر بانک‌های روسی هیچ‌گونه منعی در رابطه با گشایش اعتبار برای انجام تجارت با کشورهای اروپایی و آمریکایی ندارند. این در حالی است که تحریم‌های ایران در حوزه مالی و بانکی بسیار پیشرفته‌تر بوده و هم از لحاظ تعداد نهادهای تحت تحریم (بانک مرکزی، بانک‌های دولتی و اغلب بانک‌های خصوصی) و هم از جهت نوع تعاملات مالی مشمول تحریم (گشایش اعتبار اسنادی، سقف تراکنش‌های نقدی، تحریم دسترسی به شبکه سوئیفت و...) به‌شدت گسترده‌تر بوده است.

ix. منعی در رابطه با خرید نفت و گاز از روسیه و فروش محصولات پالایشی و پتروشیمی به روسیه وضع نشده است.

x. Spetalnick
xi. The American club circular
xii. Getz
xiii. Bureiko
xiv. Giumelli
xv. Ivan
xvi. Primary and secondary sanctions
xvii. Modified Jones model
xviii. Pisnel Model
xix. Olsonel regression model

xx. نسبت حق بیمه تولیدی به تولید ناخالص داخلی

xxi. Standard & Poor's
xxii. Hull & Machinery
xxiii. Moran
xxiv. Salisbury
xxv. Verisk

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/qjfep.10.38.39]